

Olíe als water

Venezolaanse olie

De ontdekking van uitgestrekte olievelden rond het Meer van Maracaibo, Venezuela, waaronder het veld van Mene Grande in 1914, legde de basis voor de ontwikkeling van de olie-industrie in de Nederlandse Antillen.

De exploitatie van de Venezolaanse aardolie had te kampen met “technische” moeilijkheden: door de aanwezigheid van zandbanken in het Meer van Maracaibo en een drempel in de doorvaart naar zee, was het transport van ruwe aardolie met schepen van geringe diepgang en beperkte omvang noodzakelijk, maar economisch ver van aantrekkelijk. Het gebruik van overlaadstations in de nabijheid van het Meer van Maracaibo bleek de beste oplossing. De politieke instabiliteit onder de opeenvolgende regimes van Cipriano Castro en Juan Vicente Gomez weerhield de buitenlandse oliemaatschappijen ervan grote investeringen te doen op Venezolaans grondgebied. De blik werd dus gericht op het buitenland. Ironisch genoeg werkte de Venezolaanse dictator, generaal Gomez, hieraan mee: hij voelde weinig voor de economische ontwikkeling van een gebied veraf gelegen van de hoofdstad van het land, dat als tweede machtsconcentratie een bedreiging zou kunnen vormen voor zijn bewind. De verwerking van de Venezolaanse aardolie in het buitenland was in het belang van alle betrokkenen en de keus viel op een deel van de Nederlandse koloniën in de west: de Benedenwindse eilanden.

Isla

Reeds in 1914 verrichtte de *Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij* een onderzoek naar de vestigingsmogelijkheden op Curaçao. De natuurlijke haven van het eiland was uitermate geschikt voor de vestiging van een overlaadstation, terwijl de afstand tot Maracaibo en de afzetgebieden aan de Amerikaanse oostkust en Europa zeer gunstig was. De verwachte opening van het Panamakanaal bood ook de nodige perspectieven en men besloot dan ook tot de bouw van een complete olieraffinaderij op het eiland. Curaçao bood als uitgebreid handelscentrum tevens uitstekende infrastructurele voorzieningen op het gebied van internationale communicatie, telegrafie en bankwezen. De afwezigheid van voldoende geschoolde arbeiders en het gebrek aan

water, noodzakelijk voor de raffinaderij, waren de enige, niet onoverkomelijke nadelen.

De *N.V. Bataafsche Petroleum Maatschappij*, werkmaatschappij van de *Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij* – later zou de naam *Shell Curaçao N.V.* ontstaan –, regelde de vestiging op Curaçao. Op 30 augustus 1915 werd de plantage Asiento gekocht, met een schiereiland recht tegenover de Sint Annabaai, dat in de volksmond “Isla” heette. Op Isla verschenen de eerste steigers en tankers en later, in 1919, de eerste destillatie-inrichting en een kraakinstallatie.

Wegens het grote gebrek aan schepen gedurende de Eerste Wereldoorlog geschiedde het olietransport in eerste instantie met houten lichters, waarvan enkele op Curaçause werven werden gebouwd.

Houten lichters, voortgetrokken door sleepboten, vervoerden de ruwe olie van Venezuela naar Curaçao

De eerste ruwe olie werd in 1917 aangevoerd, terwijl de raffinaderij op 23 mei 1918 in werking kwam.

De bouw van de raffinaderij werd in 1923 voltooid, maar de enorme groei van het bedrijf ging in de loop van de daaropvolgende jaren gepaard met uitbreiding en vernieuwing. De bouw van een tweede laadhaven bleek al gauw noodzakelijk op Asiento en Valentijn en in 1927 werd de haven en de installatie aan de Caracasbaai in gebruik genomen. In 1930 volgde de ingebruikneming van een nieuwe haven aan de Bullenbaai voor de aflevering van benzine. Modernisering en expansie beperkten zich niet tot de raffinaderij: droogdokken werden aangeschaft, hulpbedrijven uitgebreid en vaargeulen en ligplaatsen uitgebaggerd. Ook de tankervloot werd uitgebreid. Het grote gebrek aan geschoolde arbeiders loste men geleidelijk aan op door de "invoer" van werkkrachten uit het buitenland. De huisvesting van uit Nederland gekomen contractarbeiders en employe's geschiedde in eerste instantie in Otrobanda en Negropont. Met de toenemende stroom werkkrachten van de andere eilanden naar Curaçao in 1923, bestaande uit Arubanen, Bovenwinders, Venezolanen en Brits-Westindiërs, verrezen woonwijken op Rio Canario en in Groot Kwartier. In 1929 kregen Asiento, Valentijn en Negropont tezamen de naam Emmastad. Op Suffisant verschenen in 1930 de eerste woonloodsen. Na de Tweede Wereldoorlog vond de uitbreiding plaats van Julianadorp en ontstonden de kleinere wijken Rust en Burgh en Biesheuvel.

Aan het begin van de jaren dertig kreeg *Shell* op Curaçao te maken met een diepe inzinking, waardoor de werkgelegenheid in de olie-industrie met 60% verminderde. Na 1935 ging men over tot de bouw van installaties ter verbetering van de raffinage en de uitbreiding van hulpbedrijven, verschepings- en bunker-installaties. Verdere uitbreidingen en

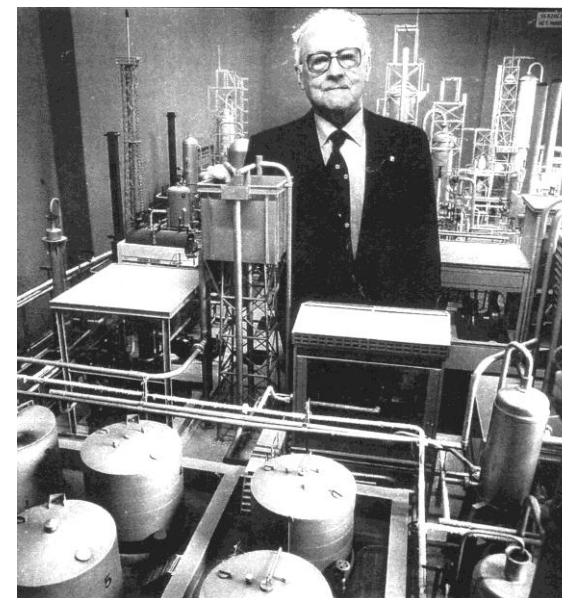
verbeteringen volgden na de Tweede Wereldoorlog met een katalytische kraakinstallatie (1957), een installatie voor ruwe-olie-destillatie (1965) en een hydrodesulphurizer-fabriek (1967). In de jaren zeventig en tachtig gebruikte men ter vervanging van verouderde installaties door nieuwe: een High Vacuum Unit (1970), installaties voor waterstofbehandelingsprocessen, een Crude Distiller (1973) en nieuwe kraakinstallaties (1976, 1983).

Nadat *Shell Curaçao N.V.* op 30 september 1985 haar activiteiten had beëindigd zijn de installaties, na onderhandelingen, in handen van het Eilandgebied Curaçao overgegaan. Het Eilandgebied Curaçao heeft toen *Refineria di Korsou N.V.* opgericht die, namens haar, alle installaties van de raffinaderij beheert en geheel bevoegd is te handelen als eigenaar van zowel de installaties van de raffinaderij als de faciliteiten aan de Bullenbaai. De Venezolaanse oliemaatschappij *Petroleos de Venezuela S.A. (PDVSA)* verklaarde zich bereid om de bedrijfsvoering van de raffinaderij over te nemen en dus de nieuwe operator te worden. Op 1 oktober 1985 begon zij via een dochteronderneming, de *Refineria Isla (Curacao) S.A.* met de bedrijfsvoering van de raffinaderij op basis van een contract voor vijf jaar met de *Refineria di Korsou N.V.* Vanaf 1987 hebben de onderhandelende partijen studies uitgevoerd en besprekingen gevoerd om een overeenkomst te bereiken voor een langere termijn contract. In 1994 tekenden de regering van de Nederlandse Antillen, het Eilandgebied Curaçao, de *Refineria di Korsou N.V.* en de *Petroleos de Venezuela S.A.* een contract voor twintig jaar en als onderdeel van de overeenkomst m.b.t. het BOO (Build, Own and Operate)-project werd de overeenkomst nogmaals verlengd met vijf jaar tot 31 december 2019.

Maquette van de Curaçaoose raffinaderij

Bijna 70 jaar geleden startte de heer Hubert Vos, employe van *Shell*, met de bouw van een model, gebaseerd op de raffinaderij van *Shell* op Curaçao. Na 35 jaar, omstreeks 1970, was het model gereed.

Het model heeft een omvang van 3 x 6 meter en is een schaalmodel van de originele raffinaderij van Curaçao ten tijde van de *Koninklijke Shell*. Deze voor de wereld unieke maquette kan een mengsel van vier producten scheiden: stookolie, paraffine, gasolie en kerosine.

*De trotse bouwer van de maquette
de heer Hubert Vos*

Na zijn pensionering keerde de heer Vos met zijn raffinaderij terug naar Nederland, waar gedurende vele jaren de maquette in de opslag heeft gestaan. Diverse olieproducerende landen toonden grote belangstelling voor dit model en boden aanzienlijke bedragen aan de erven van de heer Vos.

Het is nooit tot een overeenkomst gekomen en zodoende bleef het model in Nederland. Dankzij een bezoek aan het *Curaçao Maritime Museum (CMM)* van een familielid van de bouwer, Caroline Fiévez, kwam deze maquette ter sprake. Caroline was het die het eerste contact legde met de zoon van de bouwer, de heer Edwin Vos, en het CMM. Zij maakte hem enthousiast voor het in bruikleen geven van de maquette aan het museum. Op uitnodiging van het museum kwam de heer Edwin Vos naar Curaçao, sprak uitvoerig met de directeur en inspecteerde de ruimte waarin de maquette eventueel tentoongesteld zou worden. Hij was onder de indruk van de inrichting van het museum en met name de klimaatbeheersing en besloot de andere familieleden te overtuigen de maquette aan het CMM in bruikleen te geven. Aangezien Hubert Vos, die de maquette op Curaçao had gebouwd, deze waarschijnlijk graag op Curaçao terug zou zien, was de rest van de familie het eens met het voorstel van Edwin Vos.

De volgende stap was het vinden van sponsors. Zowel in Nederland als op Curaçao werden fondsen geworven.

In Mei 2002 werd de expositie “Steam for Oil”, waarvan de maquette het belangrijkste onderdeel vormt, officieel geopend, doch nog niet voor het publiek. Sinds april 2003 is de expositie ook voor het publiek geopend en worden rondleidingen verzorgd. Omdat de ruimte waarin de maquette staat niet in directe verbinding staat met het museum, worden alleen rondleidingen verzorgd op afspraak, al of niet in combinatie met een bezoek aan het Martitium Museum en/of een rondvaart door de haven